

Raadsinformatiebrief

Vervolgtraject Beschermd Wonen, Maatschappelijke Opvang, Preventieve GGZ en Verslavingszorg in de regio Hart van Brabant

1. Aanleiding

Landelijk is er het voornemen om de verantwoordelijkheid voor Beschermd Wonen (hierna BW genoemd) en Maatschappelijke Opvang (hierna MO genoemd) door te decentraliseren van de zogenaamde 43 centrumgemeenten naar alle gemeenten van Nederland. BW is bedoeld voor iedereen die niet meer zelfstandig kan wonen vanwege psychische of psychosociale problematiek en/of een (lichte) verstandelijke beperking.

Voor de regio Hart van Brabant (HvB) betekent dit dat de centrumgemeentetaak bij de gemeente Tilburg wegvalt en dat alle gemeenten hiervoor verantwoordelijk worden.

De negen gemeenten van de regio Hart van Brabant hebben eind 2016 afgesproken om samen op te trekken in deze ontwikkeling, waarbij gekozen is voor een samenhangende visie op Beschermd Wonen, Maatschappelijke Opvang, Preventieve GGZ en Verslavingszorg.¹ Dit heeft onder andere geresulteerd in het spoorboekje dat in 2018 door de gemeenten is vastgesteld en een concept-meerjarenprogramma dat in het eerste half jaar van 2019 is opgesteld.

Zowel landelijk als regionaal is lang uitgegaan van een door-decentralisatie per 1 januari 2021. Inmiddels is landelijk besloten om de decentralisatie BW met een jaar uit te stellen en te kiezen voor een gefaseerde invoering. Deze duidelijke koerswijziging heeft consequenties voor het ingezette proces. Met deze raadsinformatiebrief wordt u geïnformeerd over de stand van zaken en het vervolgtraject.

¹ De gemeente Heusden heeft aangegeven om de Preventieve GGZ en Verslavingszorg lokaal in te vullen.

2. Landelijk kader

Landelijk is de ambitie uitgesproken dat iedereen de ruimte moet krijgen om zichzelf te ontwikkelen en op eigen wijze mee te kunnen doen in de samenleving. Een klein deel van de mensen is voor een kortere of langere termijn aangewezen op een vorm van ondersteuning of begeleiding. Zij hebben moeite om een zelfstandig bestaan op te bouwen en te behouden. Dit zijn de mensen die in de praktijk een beroep (kunnen) doen op Wmo Begeleiding, BW en / of MO. Geconstateerd is dat deze begeleiding en ondersteuning in veel gevallen beter zou kunnen.

In 2016 is een advies uitgebracht over de toekomst van BW. Deze visie, ook wel de visie Dannenberg genoemd, gaat ervan uit dat gemeenten en andere partijen toewerken naar sociale inclusie voor iedereen. Dit houdt in dat begeleiding en ondersteuning zoveel mogelijk in passende woonvormen en wijken (in de sociale omgeving van mensen) moet gebeuren en dat het gericht moet zijn op herstel en zelfredzaamheid.

De Commissie Dannenberg heeft de verwachting uitgesproken dat in de toekomst:

- 1/3de van de huidige populatie BW kan uitstromen naar de wijk of het dorp met ambulante begeleiding;
- 1/3de langdurig ondersteuning nodig houdt (te denken valt aan voorzieningen zoals gespikkeld wonen, prikkelarm wonen, e.d.);
- 1/3de permanent in de beschermde omgeving zal blijven wonen.

Om dit voor elkaar te krijgen is het van belang dat gemeenten de instrumenten in handen krijgen om dit op een goede manier te organiseren, namelijk zo dicht mogelijk bij de inwoner(s). Dit heeft geleid tot het voornemen om de verantwoordelijkheden en de middelen voor BW en MO door te decentraliseren van de 43 centrumgemeenten naar alle gemeenten in Nederland.

De Commissie Dannenberg heeft aangegeven dat gezien de complexiteit van de opgave 15 jaar nodig is om de verschuiving van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis op een zorgvuldige en beheerste manier te kunnen realiseren.

3. Landelijke ontwikkelingen

Het afgelopen half jaar zijn de landelijke ontwikkelingen in een stroomversnelling gekomen. Er kwam namelijk steeds meer weerstand tegen de invoeringsdatum per 1 januari 2021. Dit niet alleen vanuit de gemeenten maar ook vanuit de aanbieders, cliënten(organisaties) en andere betrokken partijen. In reactie hierop is door VWS en VNG een landelijk expertiseteam ingesteld die als taak had om aan te geven of en onder welke voorwaarden de decentralisatie van BW en MO gestalte zou moeten krijgen. Het advies van het expertiseteam is afgelopen juni opgeleverd en besproken in het bestuurlijk overleg tussen minister Ollongren, staatssecretaris Blokhuis en de VNG. Besloten is om het advies over te nemen. Dit betekent onder andere:

- Dat de inhoudelijke beweging nog steeds wordt ondersteund.
- Een invoeringsdatum van 1 januari 2022 (i.p.v. 1 januari 2021) voor de decentralisatie BW.

- Een ingroeipad van 10 jaar.
- Vanaf 2022 wordt een deel van de middelen voor het eerst objectief verdeeld. De centrumgemeenten blijven verantwoordelijk voor bestaande cliënten. De nieuwe cliënten vallen vanaf dat moment onder de verantwoordelijkheid van alle gemeenten.
- Een evaluatie na 4 jaar of de Maatschappelijke Opvang door-gedecentraliseerd kan / moet worden. Tot die tijd blijft de Maatschappelijke Opvang bij de centrumgemeente (Tilburg).
- De verplichting om regiogemeenten (langer) te laten samenwerken met betrekking tot BW.

De komende maanden zal op landelijk niveau worden geconcretiseerd wat e.e.a. gaat betekenen. Dit zal leiden tot een landelijk plan van aanpak dat – volgens planning – in oktober / november gereed zal zijn.

4. Regionale ontwikkelingen en standpuntbepaling Portefeuillehoudersoverleg Maatschappelijke Ontwikkeling (PoHo MO)

In 2016 / 2017 hebben de negen gemeenten van HvB besloten samen op te trekken in het kader van de decentralisaties BW en MO, waarbij als ontwikkelperspectief is aangegeven om van het begin af aan de verbinding te maken met preventieve GGZ en preventieve Verslavingszorg (exclusief Heusden) en het bredere sociale domein. De behoefte is uitgesproken om de landelijke ontwikkelingen niet af te wachten maar hiermee aan de slag te gaan. Dit gelet op de transformatie die dat vraagt, de kansen maar ook de inhoudelijke en financiële complexiteit, de relatie tussen de regionale inzet en de lokale inbedding, maar ook de benodigde tijd om de implementatie goed te kunnen borgen. De afgelopen periode zijn de steigers neergezet om te komen tot deze regionale invulling. Dit heeft onder andere geresulteerd in een drukbezocht werkatelier op 19 februari jl. Eén van de eindconclusies was dat de regio HvB klaar is om de gemeenschappelijke opgaven bij de kop te pakken.

Tevens is in 2019 een concept-meerjarenprogramma opgesteld waarin de kaders, de inhoudelijke koers en prioriteiten voor de komende jaren staan aangegeven die de gemeenten in HvB en de betrokken partijen gezamenlijk op willen pakken. Hierin is toegewerkt naar de implementatie per 1 januari 2021. Het PoHo MO heeft in de vergadering van 18 juli 2019 vastgesteld dat het definitief vaststellen van het concept van het meerjarenprogramma op dit moment niet zinvol is. De landelijke ontwikkelingen dienen eerst uitgewerkt te zijn en vervolgens moet er meer duidelijkheid komen wat de gevolgen hiervan zijn voor HvB. Gelet hierop is het volgende afgesproken:

- Gezien de ontwikkelingen het meerjarenprogramma vooralsnog niet vast te stellen en evenmin in bestuurlijke routing te brengen in de individuele gemeenten.
- Ambtelijk met de samenwerkingspartners verder invulling te geven aan de inhoudelijke doorontwikkeling van het meer thuis wonen.
- De gemeenteraden door middel van een raadsinformatiebrief te informeren over de laatste ontwikkelingen en de raadsinformatiebijeenkomst op 25 september a.s. niet te gebruiken voor het onderwerp BW.

Aanvullend is in het PoHo MO afgesproken om:

- De ontstane ruimte (door het uitstel van de decentralisatie) te gebruiken om de in het meerjarenprogramma opgenomen onderwerpen / thema's in een nieuwe planning te zetten, inclusief go / no go momenten. Dit ook met als doel de te maken beweging in HvB bestuurlijk meer te gaan 'doorleven' en per onderwerp tot besluiten te komen. Voorbeelden van thema's die uitgewerkt worden zijn onder andere: voorzieningen, toegang, inkoop, toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid en preventie.
- De behoefte is uitgesproken om meer bestuurlijk betrokken te zijn op dit dossier. Dit zal de komende tijd worden uitgewerkt.

5. Wat verder van belang is

Regiegroep Hart van Brabant

Sinds medio 2018 is een regiegroep Hart van Brabant actief die als doel heeft om het ingezette traject in de regio te volgen, te dienen als klankbord en het bewaken van de voortgang. In de regiegroep hebben vertegenwoordigers vanuit de zorgaanbieders, woningcorporaties, cliënten, sociale adviesraden en regiogemeenten zitting. De overleggen zijn positief en constructief. Op 29 mei jl. is het concept-meerjarenprogramma besproken. De regiegroep gaf unaniem aan blij te zijn met de inhoud en de geformuleerde richting is dan ook volledig onderschreven. Geconstateerd is dat het meerjarenprogramma ambitieus is en dat dit goed is, maar dat het wel realistisch moet zijn. De mening is wel dat dit niet moet leiden tot het naar beneden bijstellen van de ambitie. Het is de opdracht aan alle betrokken partijen om aan de slag te gaan met innovatie, (nieuwe) arrangementen en samenwerkingen die aansluiten bij de geformuleerde ambitie.

Overleg met de cliënten(vertegenwoordigers)

Vanuit het project vindt periodiek overleg plaats met de cliënten(vertegenwoordigers) in de regio Hart van Brabant. In deze overleggen worden de cliënten bijgepraat over de ontwikkelingen en wordt besproken waar zaken beter kunnen. In het overleg van 18 september jl. is het regionale toegangsteam BW aangesloten om uit te leggen wat zij doen en om vragen te beantwoorden.

Preadvies regionale adviesraden

De regionale sociale adviesraden (SAR'en) hebben in juni een preadvies opgesteld met betrekking tot het concept-meerjarenprogramma. De essentie van het advies was dat de sociale raden zich in grote lijnen kunnen vinden in de inhoud. Ze zijn verheugd dat veel van de eerdere adviezen herkenbaar zijn meegenomen in het plan. Wel hadden ze nog een aantal vragen en kanttekeningen die in het preadvies zijn opgenomen. Dit advies is – samen met een concept-antwoord – besproken in het PoHo MO en akkoord bevonden. Vanuit de projectleiding is deze reactie teruggekoppeld aan de SAR'en.

Besluitvorming ombuigingsplannen

Het college van Tilburg heeft begin juli ingestemd met gebundelde kansrijke ombuigingsplannen. Dit zijn plannen, pilots en experimenten die een bijdrage leveren aan de gewenste inhoudelijke en financiële ombuigingen in het sociaal domein. De komende weken worden de indieners van de plannen door de contactpersonen van de gemeente Tilburg benaderd met specifieke informatie over de besluitvorming en het maken van concrete afspraken over het vervolgproces (o.a. beschikbaar

stellen van de financiële middelen, monitoring, sturing op het proces, en wat verder ter tafel komt). In een extra nieuwsbrief – die begin oktober verschijnt – zal nader ingegaan worden op de individuele ombuigingsplannen.

Verdeelmodel en uitname Wet langdurige zorg (Wlz)

In 2019 wordt een landelijk onderzoek uitgevoerd naar het financieel verdeelmodel Sociaal Domein. De uitkomsten hiervan worden begin 2020 verwacht en meegenomen in de meicirculaire².

Voor een groep mensen met forse psychiatrische problematiek waarvan vaststaat dat ze blijvend zijn aangewezen op permanent toezicht of 24-uurs zorg nabij, geldt dat ze toegang krijgen tot de Wlz. De overgang naar de Wlz is alleen bedoeld voor de groep mensen met een blijvende zware zorgvraag waarbij er ook op de lange termijn geen perspectief is om zelfstandig te gaan wonen zonder permanent toezicht of 24-uurs zorg nabij. Een deel van de mensen die op dit moment in BW verblijft komt hiervoor in aanmerking. Begin september zijn regionale bijeenkomsten georganiseerd om gemeenten hierover bij te praten / te informeren. Tijdens deze bijeenkomsten is duidelijk geworden dat vastgehouden wordt aan de uitname van een gedeelte van het budget BW naar de Wlz in 2020. Dit houdt in dat voornamelijk in alle regio's 29% van het huidige budget BW zal verschuiven naar de Wlz. In 2021 en 2022 zal worden geëvalueerd hoe dat voor HvB in de praktijk uitvalt en zal op basis van de werkelijke aantallen jaarlijks verrekening plaatsvinden.

6. Hoe nu verder?

In de regio HvB zal in gezamenlijkheid door worden gegaan met de verdere invulling van het meer thuis wonen. Zoals eerder aangegeven wordt de komende tijd gewerkt aan een voorstel met de onderwerpen / thema's die gefaseerd opgepakt moeten worden, voorzien van go / no go momenten. Deze onderwerpen / thema's zijn al uitgelijnd in het concept-meerjarenprogramma, maar dienen nu in het nieuwe perspectief geplaatst te worden. Uitgegaan wordt van een regionale insteek waarbij rekening zal worden gehouden met de lokale kleur. Dit voorstel zal besproken worden in de ambtelijke projectgroep, de regiegroep en vervolgens in het PoHo MO van december. Vervolgens zullen de gemeenteraden nader worden geïnformeerd over het vervolgproces.

September 2019

² De regio HvB zal – evenals medio 2019 is gedaan – waar nodig via lobby inzetten op het behartigen van de regionale belangen